

Barne- og familiedepartementet

Kirkens Bymisjon er en åpen og inkluderende ideell organisasjon som arbeider i over 50 byer og steder i hele Norge, blant mennesker som strever med hverdagen på ulike måter. Vår visjon er at alle mennesker erfarer respekt, rettferdighet og omsorg. Vi er formelt organisert som 12 frittstående stiftelser rundt i Norge med totalt 1800 ansatte i hel- og deltidsstillinger, og har over 4500 frivillige tilknyttet våre virksomheter.

Innspill til ny barnefattigdomsstrategi

14.04.2020

Hvor trykker skoen for barn i lavinntektsfamilier? Hva bør gjøres for å bedre oppveksten til barn og unge med lavinntektsbakgrunn? Og hvem bør gjøre noe med konkrete forslag – stat, kommune, frivillige organisasjoner, næringslivsaktører eller sosiale entreprenører?

Dagens politiske virkemidler virker ikke godt nok til å jevne ut forskjellene. Mer enn 100 000 barn i Norge vokser opp i lavinntektsfamilier. Myndigheter og sivilsamfunn må finne nye og flere grep for å stanse utviklingen. Myndigheter og sivilsamfunn må finne nye og flere grep for å stanse utviklingen. Kirkens Bymisjon Oslo takker for muligheten til å komme med innspill i arbeidet med strategien.

Skoen trykker – bokstavelig talt - flere steder for barn som vokser opp i lavinntektsfamilier. I vår rapport «Snakk om fattigdom» (2019) forteller unge voksne om for små og hullete sko, fordi foreldrene ikke hadde råd til å kjøpe nye. Deres historier tydeliggjør også hvor gjennomgripende dårlig økonomi påvirker oppveksten. Det handler ikke bare om hullete sko eller fritidsaktiviteter som koster for mye. Vel så mye handler det om å bo dårlig, ha lite mat, for små klær, ikke feire bursdager, konfirmasjon eller jul. Det påvirker skolegang, vennskap og skaper både fysisk og psykisk stress.

Kirkens Bymisjons verdigrunnlag går ut på at alle mennesker har de samme grunnleggende rettighetene, herunder helse, bolig, utdanning, arbeid og rettssikkerhet. Kirkens Bymisjon forventer at den nye barnefattigdomsstrategien tar på alvor at det å vokse opp i familier med dårlig råd handler om mye mer enn fritidsaktiviteter. Vi mener det er viktig med sosial deltakelse for barn og unge og at fritidskortet kan bli et godt tiltak – men det er ikke nok!

Kirkens Bymisjon har følgende innspill til ny barnefattigdomsstrategi:

- **Holdningsskapende arbeid og informasjon**

Snakk om fattigdom! Det var ungdommenes klare anbefaling, fra vår rapport.

I dag er fattigdom forbundet med skam og stigma. Mange unnlater å be om hjelp, fordi det er for flaut å vise fram dårlig økonomi.

Fattigdom må snakkes mer om både blant politikere, i tjenesteapparatet, i nabolag, på skoler, i barnehager og blant barn og unge. Det bidrar til å øke bevisstheten om at barn vokser opp med skikkelig dårlig råd i Norge. Større åpenhet vil kunne bidra til mindre skam og det blir lettere for barn og unge om å si fra og be om hjelp.

- **Bevisst og avstigmatiserende begrepsbruk**

I Kirkens Bymisjon snakker vi verken om barnefattigdom eller lavinntektsfamilier, men om *barn som vokser opp i fattige familier*, alternativt *barn som vokser opp i familier med dårlig råd*. Det er viktig å bruke formuleringer som ikke er for tekniske og distanserer oss fra kjernen i debatten (lavinntektsfamilier), eller som gir inntrykk av at det er barna som er fattige (barnefattigdom).

- **Lovfestet plikt om kommunal handlingsplan mot barnefattigdom.**

Mange norske kommuner har en handlingsplan mot barnefattigdom, men per i dag er ikke det pålagt. Kirkens Bymisjon mener alle bør være forpliktet til å ha en slik handlingsplan, og at den må være forankret blant alle involverte instanser, for eksempel Nav, helsestasjon, barnevern, boligkontor, skole og barnehage. For at en slik handlingsplan skal ha en verdi, må resultater av tiltak rapporteres inn. For eksempel at flere barn i fattige familier fanges opp av hjelpeapparatet i skole og barnehage, eller færre bor i kommunal bolig.

- **Tidlig innsats i hele oppvekstløpet**

Det må legges til rette for et hjelpeapparat som kan bistå barn og unge når de har behov. Mange steder står helsestasjonene klare før barna er født, men det er viktig at behovene også dekkes om du er ett, seks eller seksten år.

Det innebærer et tett og forpliktende samarbeid mellom skole, barnehage, helsetjenesten, Nav, barnevernet og andre som jobber med barn og unge. Utsatte barn og unge trenger må møtes både i barnehage, grunnskole og videregående skole. Slik kan man begrense skadene av å vokse opp med dårlig økonomi

Forebygging av sosial arv er en viktig strategi i arbeidet med unge voksne, for at oppvekst i fattige familier skal gi dem et godt utgangspunkt i voksenlivet. Motivasjon for gjennomføring av videregående skole og mulighet for å disponere egne penger er stikkord her.

- **Økt fokus på barneperspektivet i tjenesteapparatet**

Instanser som Nav og boligkontor må forpliktes til å involvere barnas situasjon når de eksempelvis diskuterer gjeldsproblematikk eller driver boligsosialt arbeid. Ansatte må kartlegge og følge opp om de aktuelle familiene har barn, for å kunne iverksette tiltak for hele familien.

- **Bedre boforhold**

- **Vanskeligstilte familier skal ha lovfestet rett til varig bolig**

- **Barneperspektiv ved tildeling av kommunale boliger**

Kirkens Bymisjon ønsker økt involvering av barn og unge i boligsosialt arbeid, for å sikre trygge og forutsigbare boforhold. Barneperspektivet må stå sentralt, blant annet ved tildeling av kommunale boliger, for å sørge for at familier får en stabil bosituasjon i trygge omgivelser. Barnefamilier må unngå hyppige flyttinger, slik at barna kan få ro til å etablere nettverk. Det må også legges til rette for at flere lavinntektsfamilier blir i stand til å eie egen bolig.

- **Overføringene til lavinntektsfamilier må økes**

Det er viktig at lavinntektsfamilier får en forutsigbar inntekt de kan leve av. Det kan skje på flere måter:

- **Barnetrygden bør økes for barn opp til 18 år**

Man bør også se på mulighetene for å etablere en ordning med øremerkede midler som de unge selv kan disponere.

Det bør også være et nasjonalt vedtak om at barnetrygden må holdes utenfor ved beregning stønaden til sosialhjelpsmottakere.

- **Lønnsnivået må heves**
Arbeidslinja har tradisjonelt vært svaret på fattigdomsspørsmålet. En Nav-rapport fra 2017 viser at fire av ti barn i lavinntektsfamilier har foreldre som er i jobb. Det viser at arbeid i seg selv er ikke løsningen, lønnsnivået må økes slik at det er mulig for folk å leve av jobben sin.

- **Mer tilgjengelige støtteordninger**
Det må bli enklere å finne og søke støtte til utstyr og aktiviteter. I dag krever flere kommuner at foreldrene selv må søke og legge ved dokumentasjon på blant annet bousgifter og inntekt. Vi mener kommunen må koordinere og søke om dette, gjerne i samarbeid med frivilligheten.

- **Økt brukermedvirkning**
Barne- og ungdomsråd skal ikke bare være pålagt å ha i kommunene, men må være klart forankret og forpliktende, så det ikke bare ser fint ut på papiret, men at de får reell brukermedvirkning.

- **Flere jobbmuligheter for ungdom**
Unge som vokser opp i fattige familier etterspør muligheter for å tjene egne penger. Sommerjobb og deltidsjobb er viktig, også for å gi dem en følelse av mestring og en forståelse av arbeidslivet. Kirkens Bymisjon ser for seg at dette kan skje gjennom et samarbeid/spleiselag mellom kommuner, næringsliv og frivilligheten.

- **Skolen som viktig samarbeidspartner, faglig og sosialt**
Skolen må gi mer opplæring i hverdagsmatematikk. Ungdom fra rapporten vår sier de trenger innføring i praktiske forhold som budsjett, selvangivelse, ulike typer lån osv. Mange barn som vokser opp i fattige familier har verken kjennskap til eller erfaring med å betale en regning eller forstå hva et forbrukslån er. Å gi grundig opplæring i dette kan virke forebyggende mot å havne i økonomiske vanskeligheter.

Skolen må også fortsette å ha et sosialt forpliktende ansvar. Lærere må være oppmerksomme på sosiale forskjeller mellom elevene, og det bør også ansettes skoleløser i grunnskolen og Nav-rådgivere på videregående skole – for å fange opp og bistå sårbare barn og unge. Elevene må få beskjed om aktiviteter som skidag og leirskole lang tid i forveien, slik at alle har tid til å skaffe egnet utstyr.

- **Kommunalt forankrede og oppdaterte utlåssentraler**

Utlåssentraler bør etableres i ordinær kommunal drift, slik at det blir forutsigbart og ikke avhengig av prosjektmidler fra for eksempel Bufdirs tilskuddsordning for barn i lavinntektsfamilier. Utstyret må oppdateres kontinuerlig.

- **Utvidet forståelse av barn i fattige familier**

Statistisk Sentralbyrå (SSB) presenterer årlig tall på barn som vokser opp i vedvarende lavinntekt. For 2018 er tallet 11,3 prosent – det tilsvarer over 110.000 barn. Vi mener det er grunn til å tro det er høye mørketall. Vi trekker ikke SSB-tallene i tvil, men ønsker oss en måling der man ikke bare beregner fattigdom ut i fra inntekt. Vi mener gjeld bør tas med i beregningen, da flere har en stor gjeld som gir nettoinntekt under fattigdomsgrensen. Slik det er nå fanges barn ikke disse familiene opp i statistikken, og barna blir dermed «usynlige».

Vi ser frem til å jobbe sammen med regjeringen, stortinget, kommuner og alle gode krefter for å sørge for at barn ikke skal vokse opp i fattigdom. En god strategi fra regjeringen vil være et viktig element for å få dette til.

Vennlig hilsen
Kirkens Bymisjon i Oslo

Janne Olise Raanes
Direktør, avdeling oppvekst og frivillighet